

Národní pesem.

(Priobčila Zagorska).

Národní pesem je ista pesem, koja je zložena v preprostem narodovem duhu in jeziku . . . pri kateri se pesnik — ni oziral na določena pesniška pravila i. t. d. Tako nekako, — vsaj približno, če se prav spominjam, smo definirali nedavno »narodno pesem« v šolskih prostorih! Po tej definiciji bi bila meni kmalu »narodna pesem« prava pesniška karikatura . . . brezi vsake višje vrednosti! — Določena pesniška pravila, — ista blóstéča posoda, iz katere se dviga opójni duh Erátin . . . ki je prva Muza narodne poezije, — ista pravila naj bi bila narodnim pesnikom igrača, pravcata malenkostna stvár, — brezi vse veljave? — Ko bi ne bila poznala narodne pesmi že izza mladih let, — ko bi se bili njeni glási nekoč ne spájali harmonično z glási in občutki mojega srcá . . . zavgrla bi jo tedaj . . . ne marala bi je več . . . po isti suhoparni definiciji!

Dolistkala sem nekoč v knjigi do sestavka: »Národní pesem — zrcalo narodnega života!« — Da! narodnega života in naše poezije — vskliknila sem vzradoščena, čitaje isti sestavek z oduševljeno radovednostjo!

Komu pač ni mila, komu ni draga národní pesem? — Kedo še je ni slúšal v tihi noči, ko jo je veterc iz dalje prinašal mehko, nežno, kakor na perotih! — Kako se prilega krasna simfonija nóčne pesmi srčnim občutkom, kako ti polega v dušo . . . blažéc jo in tolažéc! Liki lučice zlatih lustrov v blesteči dvorani sevajo zvezdice v mílo nóč . . . lahen vetrec vrši mej vejevjem — sicer pa vlada pokoj v vsemirju, — v katerem se ziblje pesemca . . . lahka, ljubka, nežna, kakor je le národní pesem! — Redkeje in redkeje se oglašá slavec v dobravi, — — iz dalje pozvanja zvon . . . a za njim priplóve pesem, národní pesem — blagoglasna, veličastna trepeta v zraku . . . da se ti srce nehote vzradosti in sladko vznemiri . . .

Národní pesem, — krasna pesem! Kedo je slúšal le enkrat krepak mladeniški spév:

Bom šel na planine
Na strme goré . . .
Bom slúšal od daleč
Zagorske zvoné . . .

čutil je mnogo, mnogo užival, — in doznál — da najde národní pesem, prišedšá iz srca — i k srcu pot nazaj!

Koliko nežnih čutov ... koliko srčnih glasov izliva se v preprosti, — a ljubko-tožni kitici :

Zvoniti bom rekel —
Kropiti pa né...
Kropile jo bodo
Le moje solzé! —

Kako jasno, kako določno izraža mladenič tu svojo bol, brezi nepotrebnih fraz, a vendar je ta ljubavna bol vstala iz dnu srcá — ljubav iz nova okrépljena, — družéc se z večno zvestobo! —

Kdo ne pozna iste ljubkósti, iste preprostosti... ki veje v narodni poeziji? — Ni li podobna ista ljubkemu gruljenju golobjemu, — a vendar je ista nežnost tako močna, da ti hipoma prodré v srce ter najde krepko asonanco v njegovih čutih!! —

Že nagovor sam, — kratek a jedrnat, značajan po svoji naivni odločnosti, ti je hipoma prikupljiv! Le beri :

Al' me boš kaj rada imela, —
Ko bom nosil suknjo belo...

Kako kratko, a kako jasno je izraženo v teh vrsticah vse... kar čuti nepokvarjeno srcé... kako dostojno je povedana ljubav, — prošnja, — naročilo i pozdrav... vse h krati! — Pač, da je kitica nadštevilna, in da rima ni popolnoma čista, ali pa to kaj škoduje na isti svežosti... ki diha iz kitice... liki mamljiv vonj iz pestre cvetke v mladem jutru?... .

Kdor ne pozna naroda, ne more umevati njegovih pesmi. V njej se zrcáli poleg sveže najivnosti še — odkritosrčnost... ki je prava milina našega naroda! — Kakor upraša mladenič naivno in preprosto, — prav tako mu odgovarja deklé preprosto, a odkrito — brezi okolišev... brezi izgovora :

Jaz bi te pač rada iméla
Kob' za voljo mamke sméla,
Pa mi očka branijo,
Da 'maš premalo kajžico!

To je odgovor deklice, brezi modernih fraz, a govor istinit, kakor je prišel od srcá!...

Komu je poznana ta uarodna pesem, — nahaja v nastopni kitici, — odgovoru mladeničevem — več ponosa, samosvesti in dostojne samohvale — več, — nego je nahajaš v mnogi umetni ljubavni pesmi! —

Vprašam torej... ali je res narodna pesem tako ničevna, tako malenkostna, da radi svoje neelegantne oblike nima več ugleda v salonu... da se zanemarja in da izginja polagoma i mej narodom? —

Vprašam, ali ne greše mladi pesniki zoper lastno kri; ... ko zajemajo iz tujih ... virov ... francoske dekadence ... dočim je slovenska narodna poezija popolnoma osamela in izginja med razumništvom in preprostim narodom! ...

Teta Liza.

Spisal Podlesnikov.

Bilo nas je pet: Ivan, Vinko, Srečko, Francika in Minka. — Vseh teh petero malih črvičev pa so morale rediti in oblačiti dve roki, roki naše dobre mamice. Toda s čim? Morda s tistimi krajcarčki, katere je zaslužila na dan, ko je hodila pomivat posodo in nosit vodo ...

Stanovali smo v mali, podstrešni izbici, velike hiše v predmestju ...

Poleti je že še bilo, mati je dobila lažje zaslužka in tudi stroškov ni bilo toliko pri hiši: letali smo bosí okoli in velika peč v sobi ni potrebovala drv, bili smo zadovoljni, ako smo dobili zjutraj in zvečer košček kruha ali jabolko in opoldne nekoliko krompirja, zelja ali žgancev, tistih velikih, belih s tako dobrimi ocvirki, katerih smo se tako veselili ...

A po zimi! Tedaj nam je bilo treba gorke obleke, bosí tudi nismo mogli več hoditi in v naši podstrešni sobi je bilo tako mrzlo... Vinko in jaz sva jela pohajati v šolo, treba je bilo zopet zvezkov, knjig in drugih potrebščin, a kje vzeti denar za vse to, ko ga niti za najnujnejše potrebe ni bilo pri hiši ...

Bili smo tedaj večkrat lačni, nego siti in mraz je bilo pri nas, mraz, da smo se tresli in zmrzovali ...

Vsemu temu pa se je pridružila še bolezen! Skrb, lakota, mraz so spravili mamico na bolniško postelj. Mnogo je trpela tedaj naša dobra roditeljica! Bolj nego bolezen, mraz in lakota pa jo je mučila skrb za nas gladne črvičke.

Žalost mi potresa srce, ako se spomnim, kako so solze polile velo in upadlo materino lice, ko nas je gledala stati sestradane ob svoji postelji. Prosili smo jo kruha, a ni ga imela, da bi ga nam dala ...

Bil sem še majhen, ali že sem spoznal, kako hudo je človeku, ako nima denarja, da bi si kupil potrebne obleke in hrane. Zavidno sem gledal bogato gospo, katero sem srečal, zavito v dragoceno ob-